

VAN DE DEKEN

Gemengde gevoelens

mr. M.W. Guensberg

Zo vlak voordat de feestelijkheden rond het jubileum 'Orde 50' losbarsten, en dus vlak voordat we terecht veel aandacht gaan geven aan alles wat de Orde gedurende de afgelopen vijftig jaar heeft bereikt, heb ik af en toe last van gemengde gevoelens. Er gaat erg veel goed en we kunnen in veel opzichten blij zijn met de toestand in onze advocatenwereld, maar er is ook reden tot zorg. Zorg over de ontwikkelingen in de gesubsidieerde rechtsbijstand en zorg over de wijze waarop er in onze samenleving wordt omgesprongen met grondrechten. Grondrechten die eigenlijk onaantastbaar zouden moeten zijn.

Het offer aan de rechtsstaat wordt waarschijnlijk geheel vergeefs gebracht

In de rechtshulp staan we aan de vooravond van een confrontatie met de overheid. De motoren achter die confrontatie zijn de dreiging van een verdergaande aanboduitval en de belangrijkste oorzaak daarvan: de slechte inkomenspositie van advocaten die voor hun inkomen in belangrijke mate afhankelijk zijn van de hoogte van de toevoegingsvergoedingen. Die advocaten verdienen sympathie en steun van de Orde, want het streven naar een leefbaar inkomen is alleszins honorabel. De echte zorg betreft echter de positie van de rechtzoekenden, die in steeds grotere getale worden geconfronteerd met moeilijkheden bij het vinden van een advocaat. Dit gevolg van de aanboduitval, waarvoor de Orde al jaren waarschuwt, doet zich inmiddels merkbaar voor. Vooral jongere advocaten treden minder toe tot het toevoegingscircuit. Een griezelig fenomeen, en tevens een bedreiging voor de rechtsstaat. Hopelijk heeft de druk die wordt uitgeoefend effect, en komt het kabinet nog tijdig met een oplossing.

Intussen staat het vrijwel vast dat advocaten ondanks jarenlange protesten van de Orde opgezadeld zullen worden met een meldplicht van vermoedens van witwassen. Mede dankzij de gevoerde oppositie zal die meldplicht slechts gelden in een heel klein praktijksegment, maar

toch! Advocaten, geheimhouders bij uitstek, die moeten gaan klikken over wat cliënten hen in vertrouwen meedelen. Het is bijna niet te geloven. Natuurlijk kan er begrip worden opgebracht voor de drijfveren achter deze ontwikkelingen. De overheid moet criminaliteit en terrorisme bestrijden, en de advocatuur mag daaraan best een steentje bijdragen. Het is echter niet te rechtvaardigen dat er rechtstatelijke principes worden geofferd. Dat geldt te meer nu de regelgeving rond de meldplicht zo is ingericht dat van enige doelmatigheid geen sprake is. Het offer aan de rechtsstaat wordt waarschijnlijk geheel vergeefs gebracht.

Dat men het minder nauw neemt met grondrechten, blijkt ook uit het voorstel tot opheffing van het zwijgrecht van verdachten dat in de pers kwam aandwarrelen. Als ik het goed begrijp zou het zwijgen tegen de verdachte moeten worden gebruikt. Er is niets tegen dat rechters het zwijgen van een verdachte interpreteren op een wijze die hen goeddunkt. Maar regelgeving die de rechter verplicht om het zwijgen van een verdachte onder alle omstandigheden af te straffen, zou regelrecht strijdig zijn met het onvervreembare recht van een verdachte om zélf te bepalen waarmee zijn verdediging in het concrete geval het best gediend is. Een rechtsstaat die dat recht tracht aan te tasten, tast vooral zichzelf aan.

Ook de wetenschap dat de politie soms een niet van enig misdrijf verdachte advocaat af luistert en niet de wettelijke verplichting nakomt om de daarbij verkregen informatie, onmiddellijk als duidelijk is geworden dat het om een professionele geheimhouder gaat, onuitgewerkt te vernietigen, stemt somber. We weten allemaal, ook justitie en politie, dat dit niet mag, omdat we het in onze samenleving van essentieel belang vinden dat burgers in vertrouwen met hun advocaat kunnen communiceren. Toch wordt er keer op keer tegen dit principe gezondigd. Niet door zo maar iemand, maar door de Staat zelf.

Gemengde gevoelens dus. Toch hoop ik met velen van u op 27 september aanstaande het glas te mogen heffen op alles wat wel in Orde is. ■